

INNOMED



Evidence Based Medicine - EBM

Základní fakta o medicíně založené na důkazu



>> EBM lze stručně charakterizovat jako moderní lékařské rozhodování, které integruje:

- > 1. Nejlepší externí poznatky (důkazy) z klinického výzkumu. Jde zejména o zjištění vědeckého základu validity problému, který má být řešen (diagnóza, léčba, prognóza apod.) v souladu s nejnovějšími publikovanými a kriticky vyhodnocenými výsledky klinického výzkumu.
- > 2. Klinické zkušenosti lékaře, které zahrnují odborné schopnosti lékaře správně využít nových znalostí a dovedností pro posouzení klinického stavu pacienta
- > 3. Očekávání pacienta, zejména respekt k pacientovým přáním, stanoviskům, preferencím a potřebám.

Zdravotní péče založená na důkazu je součástí manažerského rozhodovacího procesu. Tento přístup vyžaduje pochopení rozporuplných výsledků a vyhodnocení kvality a přesvědčivosti důkazů (publikovaných nebo nepublikovaných). V konečné fázi musí pak lékař dokázat aplikovat tento přístup na konkrétního pacienta v kontextu daného zdravotního systému.

>> Rozhodovací proces EBM je možno rozdělit do šesti vzájemně propojených kroků:

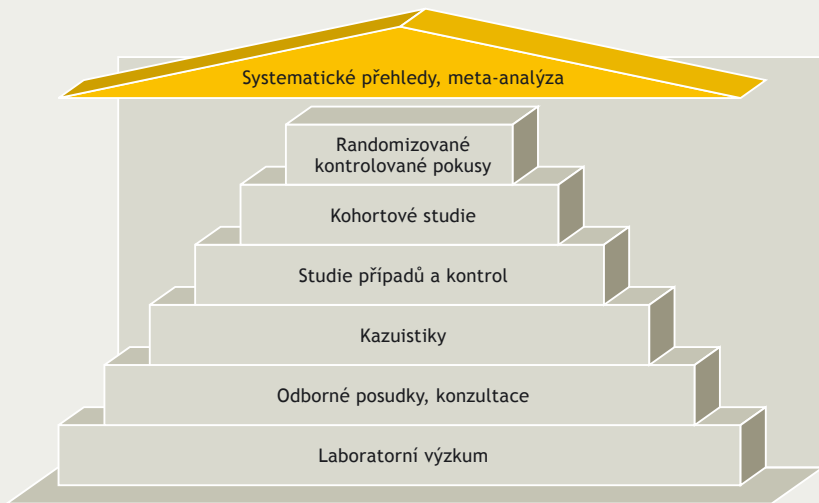
- > Transformace problému do klinické otázky
- > Využití „interních důkazů“ pro odpověď na klinickou otázku
- > Hledání „externích důkazů“ pro odpověď na klinickou otázku
- > Kritické hodnocení externích důkazů
- > Integrace externích a interních důkazů
- > Vyhodnocení rozhodovacího procesu

EBM prakticky navazuje na klinickou epidemiologii, protože lékař při svém rozhodování získává potřebný vědecký důkaz mj. z publikovaných epidemiologických studií. Při klinickém rozhodování je řada otevřených otázek v důsledku rozdílu mezi teorií jednotlivých lékařských oborů a klinickou praxí. Někdy je možno vzít v úvahu stanovisko „kapacity“, ale i tito lidé si někdy ve svých názorech vzájemně odporují. Jako další možnost se přirozeně nabízí hledat stanovisko v odborné literatuře, tj. posuzovat validitu výsledků výzkumu. Každý lékař, i když nechce sám výzkumně pracovat, by měl rozumět principům výzkumu, aby jeho výsledky mohl správně interpretovat.

Medicína založená na důkazu představuje celosvětový trend a zažívá dynamický rozvoj. Charakteristika současného stavu je obsažena v tzv. „sicilském prohlášení“ (Sicily Statement on Evidence Based Practice). Tento dokument je dostupný online na adrese <http://www.biomedcentral.com/1472-6920/5/1> a stojí za přečtení.

>> Doporučená literatura

- Greenhalgh T., Jak pracovat s vědeckou publikací. Základy medicíny založené na důkazu. Grada 2003.
- > Kniha v původním znění „How to read a paper - the basics of evidence based medicine“ vyšla již ve dvou vydáních (1997, 2001 v nakladatelství British Medical Journal). Získala cenu „Prix du Livre Médical et Pharmaceutique 2000 - La revue Prescrire, Francie“. Byla přeložena do pěti jazyků. Je hodnocena jako best-seller - vynikající učebnice základů „evidence based medicine“ - celosvětového trendu v medicíně.
- Janout V., Klinická epidemiologie - základ pro medicínu založenou na důkazu. Časopis lékařů českých 2003, 142(2): 67-69.
- Porzsolt F. et al., 2003, Evidence-based decision making - the 6-step approach. ACP Journal Club Nov-Dec, 139:A11-2.
- Mihál V. et al., Application of evidence based medicine process to undergraduate and postgraduate medical education. 3rd International Conference of Evidence-Based Health Care Teachers & Developers „Building bridges between research and teaching“. Taormina (Italy), 2nd-6th November, 2005. Abstract Book, p.71, Online: <http://www.ebhc.org/2005/Abstract%20book.pdf>



Obr. 1
Hierarchické uspořádání vědeckých důkazů v biomedicině zahrnuje kromě výsledků primárního výzkumu i formy sekundárního výzkumu (systematické přehledy a meta-analýza).

>> Informační podpora pro uplatňování medicíny založené na důkazu

Lékaři používají pro zodpovězení otázek, které vznikají v souvislosti s ošetřováním pacientů (tzv. klinických otázek) různé zdroje informací:

- > 1. vlastní zkušenosti
- > 2. zkušenosti svých kolegů
- > 3. odbornou literaturu

Zlatým standardem pro základní orientaci v časopisecké produkci je stále celosvětová bibliografická databáze MEDLINE, která je dostupná volně na internetu v prostředí informačního portálu PubMed (www.pubmed.gov). V posledních letech dochází k významným kvalitativním změnám ve struktuře této databáze. Jsou k dispozici nástroje ke kategorizaci vyhledaných článků podle typu studií, tzv. EBM filtry. Je např. možno vyselektovat přehledové články, kontrolované klinické pokusy, doporučené postupy, meta-analýzy apod. Některé dokumenty jsou k dispozici v plnotextové podobě zdarma prostřednictvím funkce LinkOut.

V současné době je možno vyhledat desítky, ne-li stovky různých dokumentů o nových pohledech i na úzce specializovaná témata. Mnohé z těchto studií však nenabízejí jednoznačné řešení daného problému a při podrobné analýze zjišťujeme, že každá studie předkládá poněkud odlišný závěr. Z tohoto důvodu

pátrá tradičně k nejvyhledávanějším typům publikací přehledové články (tzv. review), které vznikají jako produkt syntézy vědeckých poznatků publikovaných ve formě původních prací.

V kontextu EBM se však ukázalo, že klasický přehledový článek, u něhož převládá subjektivní přístup autorského kolektivu k pojetí dané problematiky, nevyhovuje. Z tohoto důvodu byla vytvořena metodika zpracování nového typu přehledových článků, tzv. systematického review. V pyramidě důkazu (obr.1) se řadí systematické přehledy mezi hierarchicky nejvýznamnější typy publikací, protože se snaží vyčerpávajícím způsobem odpovědět na konkrétní klinickou otázku. Systematické přehledy šetří vyhledávání, studium a vlastní kritické hodnocení velkého množství literatury.

V rámci projektu INNOMED bude zpřístupněna online unikátní světová kolekce systematických přehledů pro 24 klinických oborů pod názvem „Current Opinion Series“. Obsahy jednotlivých čísel s retrospektivou od r. 1998 jsou dostupné online na adrese: www.currentopinion.com v rubrice „Archive“.

>> Doporučená literatura

- Potomková J., Význam systematických přehledů pro medicínu založenou na důkazu. *Pediatric pro praxi* 2004, č.2:105-106.
Online: <http://www.pediatricpropraxi.cz/pdfs/ped/2004/02/17.pdf>



>> Partneři projektu

- > Fakultní nemocnice Olomouc
www.fnol.cz
- > University of Patras (Lead Participant)
www.upatras.gr
- > Centro MultiMediale di Terni

>> INNO-MED

Vývoj informačního systému medicíny založené na důkazech pro zlepšení kvality lékařské péče / Development of an Innovative Evidence-Based Medical Information System for the Improvement of Effectiveness and Quality of Medical Care

Tento informační materiál vznikl díky projektu INNO-MED
Informace o projektu jsou k dispozici na adrese www.inno-med.net



Projekt je podporován EU
Project part-financed
by the European Union

